



SCHRIFTELIJKE VRAAG

nr. 476

van **JAN LAEREMANS**

datum: 18 februari 2021

aan **BEN WEYTS**

VICEMINISTER-PRESIDENT VAN DE VLAAMSE REGERING, VLAAMS MINISTER VAN ONDERWIJS, SPORT, DIERENWELZIJN EN VLAAMSE RAND

Concentratiescholen in Brussel en de Vlaamse Rand - Problematisch gedrag bij leerlingen

Uit middelbare scholen in Brussel en de Vlaamse Rand horen we vaak de noodkreet van leraren dat het steeds moeilijker wordt om op een normale manier les te geven.

Vooraf enkele voorbeelden van scholen uit de Vlaamse Rand die mij werden toevertrouwd, zijn ronduit bedroevend. Het leerlingenpubliek is de laatste jaren steeds meer 'verbrusseld', vooral leerlingen van Marokkaanse afkomst zijn er in steeds grotere aantallen ingeschreven, hoewel ze daar niet wonen, maar meestal uit Brussel komen. Het niveau van de nieuwkomers is vaak bedroevend: ze kunnen bijvoorbeeld voorwerpen niet opmeten, kunnen een meetresultaat in millimeter niet in centimeter omzetten of zelfs maar een eenvoudige breuk uitrekenen. Tevens is er de taalkloof aangezien ze de opdrachten amper verstaan wegens gebrek aan kennis van het Nederlands. Verder hebben ze geen inzet of arbeidsdiscipline en werken hun opdrachten in een veel te traag tempo af. Bepaalde directies laten wat de onderwijskwaliteit betreft de zaken op hun beloop en zoeken net als water de weg van de minste weerstand. Examens worden afgeschaft aangezien telkens een groot deel van de leerlingenpopulatie toch niet slaagt. Desondanks krijgen ze uiteindelijk toch een diploma, dat ze dan in feite niet waard zijn.

Maar wat bij veel van die leraren nog het meeste steekt, is het gebrek aan attitudinale discipline en normbesef, dat ook vaak de bron is van de slechte onderwijskwaliteit. In bepaalde gevallen gaat het zelfs om regelrechte agressie tegenover leerkrachten, zowel verbaal als fysiek. Ik geef hierbij een voorbeeld uit een school: als de politie tijdens de pauze durft komen, bv. voor een drugscontrole, worden ze bekogeld met flesjes en andere projectielen. Thunderflashes afsteken vlakbij een leerkracht is er heel gewoon. Uitschelden voor "putain" of "sale pute" is schering en inslag. Een vrouwelijke leerkracht die naar de kapper durft gaan, wordt uitgescholden voor hoer, omdat ze haar haar niet bedekt. Leerkrachten van Marokkaanse afkomst moeten vaak bemiddelen in het Arabisch om de jongeren te kalmeren. Soms helpt alleen nog de komst van een imam. De directie geeft volgens de leerkrachten enkel "fopstrafjes". Op zeker moment zijn leerkrachten naar de politie gestapt en toen bleek dat een deel van hun leerlingen daar ook al in de computer zat. Toen de directie dat vernam, kregen alle leerkrachten een blaam wegens schending van het beroepsgeheim. Verschillende leerkrachten hebben de laatste jaren de school verlaten, sommigen bleven langdurig thuis met een burn-out.

En zo zijn er nog verschillende voorbeelden in ons onderwijs waarbij de directie de leerlingen de hand boven het hoofd houdt bij dergelijke wandaden. Uiteraard is dit een

probleem dat in de eerste plaats op microniveau, dus binnen de school zelf, zou moeten worden opgelost. Maar als de leerkrachten bij de directie geen gehoor krijgen, zit het in veel gevallen wel vast. Zij kunnen dan het probleem aankaarten bij de eigen schoolraad, maar daar botst men vaak ook op dezelfde directie. Men kan dit ook op mesoniveau gaan aankaarten bij het bestuur van de desbetreffende scholengroepen, maar daar botsen ze vaak op dezelfde onwil, aangezien veel directieleden daar vaak op goede voet staan met de betrokken directie en natuurlijk de scholengroep zelf vreest voor imagoschade. Een verdere mogelijkheid is dan om een klacht in te dienen bij de betrokken koepel of het onderwijsnet. Nog een verdere stap is dit dan op macroniveau bij de Vlaamse instellingen gaan aanklagen door een klacht in te dienen bij de Vlaamse Onderwijsinspectie of bij de Vlaamse Ombudsdienst. Sommige leraren die het moe zijn, sturen hun klachten soms ook naar de politiek. Ik kan me voorstellen dat de minister op zijn kabinet dus ook veel klachten van die aard ontvangt.

Doch de praktijk leert dat leraren die binnen dit parcours een klacht willen indienen, op een 'hoger' echelon veel informele restricties ervaren, zoals de vrees voor imagoschade binnen de eigen school, afgunst vanwege directie of collega's of angst voor een moeilijke procedure. Zeker bij beginnende leraren zonder benoeming is er een zekere klachtenschroom. Ook ontstaat er een zekere klachtenmoeheid wanneer men telkens op onwil botst. Veel leraren vragen zich in dat geval af of hun klachten wel zoden aan de dijk zullen brengen. Vaak geraken ze bij iedere stap 'hoger' in deze klachtenechelon meer ontmoedigd en zien na een tijd het nut ervan niet meer in.

1. Op de website van de Onderwijsinspectie staat een mooi overzicht van waar leraren (maar ook ouders en leerlingen) terecht kunnen met klachten indien ze geen gehoor vinden bij de eigen school of indien er vanuit die hoek geen oplossing geboden wordt.^[1] In eerste instantie vraagt de inspectie om contact op te nemen met de betrokken koepel of het GO!, waarbij de contactgegevens van de verschillende instanties worden opgesomd.
 - a) Heeft de minister zicht op het aantal klachten die handelen over wangedrag van leerlingen die niet afdoende worden opgelost door de eigen school, dat binnenkomt bij de koepels of is dit puur interne keuken? In het eerste geval, kan de minister een overzicht geven van hoeveel dergelijke klachten de afgelopen vijf schooljaren zijn ingediend?
 - b) Heeft de minister er zicht op in hoeverre scholenkoepels afdoende reageren op deze klachten en effectief oplossingen kunnen bieden? Worden deze diensten op hun efficiënte werking gescreend van overheidswege?
2. Geeft dit geen voldoende resultaat, dan kan men het meldpunt van de Onderwijsinspectie contacteren om de melding op te nemen in het dossier van de instelling. De melding is geen voorwerp van onmiddellijk onderzoek, maar kan het doorlichtingsteam helpen bij de voorbereiding van hun volgende doorlichting. De instelling wordt geïnformeerd over de melding en krijgt dertig kalenderdagen - wanneer onderbroken door de zomervakantie zestig kalenderdagen - om te reageren op de melding. Wanneer de inspectie een reactie ontvangt van de instelling, wordt deze bezorgd aan de indiener en wordt ze toegevoegd aan het dossier.
 - a) Hoeveel klachten die handelen over wangedrag van leerlingen die niet afdoende worden opgelost door de eigen school, komen er via dit meldpunt binnen? Indien mogelijk hier ook graag een overzicht van de laatste vijf schooljaren.
 - b) Leraren kunnen een klacht indienen bij de Onderwijsinspectie, maar kunnen (zoals ik het lees) niet zelf een doorlichting aanvragen.

Ziet de minister hier een opportuniteit om dit wel mogelijk te maken? Dat zou natuurlijk niet betekenen dat zo'n doorlichting er bij iedere klacht automatisch moet komen, maar indien de klacht zwaarwichtig genoeg is, zou dit er toe kunnen leiden dat de Inspectie langskomt opdat schooldirecties sneller op de vingers getikt kunnen worden en aangezet worden om stappen te zetten om het schoolklimaat te verbeteren.

- c) Volgens mijn interpretatie kan de Onderwijsinspectie mogelijk op basis van zulke klachten zelf initiatief nemen om een school sneller door te lichten dan oorspronkelijk gepland.

Klopt deze interpretatie? Indien ja, hoeveel doorlichtingen werden gehouden de afgelopen vijf schooljaren omdat de Inspectie signalen kreeg dat er veel misliep in de desbetreffende scholen betreffende ordehandhaving, tucht en problematische disciplinaire situaties?

3. Heeft de minister er een idee van hoeveel klachten die handelen over wangedrag van leerlingen die niet afdoende worden opgelost door de eigen school, er via de Vlaamse Ombudsdienst binnenkomen? Indien mogelijk hier ook graag een overzicht van de laatste vijf schooljaren.
4. Ik veronderstel dat de minister op zijn kabinet zelf ook vaak klachtenmails binnenkrijgt aangaande dit onderwerp.

Kan hij ter zake een inschatting geven van het aantal? Ziet hij hier een evolutie in?

5. Welke initiatieven zal de minister nemen om de in de inleiding aangehaalde klachtenschroom en/of klachtenmoeheid bij leraren tegen te gaan? Hoe kunnen we hier drempels wegnemen?
6. Veel maatregelen inzake orde en tucht op school liggen binnen de scholen zelf, maar ook de politiek kan hier initiatieven toe nemen.

Welke oplossingen kan en/of zal de minister bieden om deze problematiek beter te bekampen? Een goede aanpak van problematische disciplinaire situaties in scholen is immers primordiaal om burn-out bij leraren te voorkomen, de uitval van beginnende leraren tegen te gaan en sterke profielen uit andere sectoren naar het onderwijs te trekken.

7. De minister kondigde in zijn beleidsnota het volgende aan:

"Ik werk samen met mijn collega's aan de integrale ketenaanpak in het kader van delinquent gedrag bij jongeren. We werken daarbij aan casusoverleg waarbij de deelnemers gegevens met elkaar kunnen delen ondanks hun beroepsgeheim. Zo komen ze tot de gezamenlijke en integrale aanpak die reeds succesvol wordt toegepast in enkele steden. Door het samenleggen van relevante informatie van onder meer welzijns-, onderwijs-, politionele en lokale partners kan een globaal beeld van de minderjarige worden gevormd. Dit maakt een afgestemde, geïntegreerde aanpak mogelijk waarbij zowel het voorkomen van nieuwe feiten als het welzijn van de minderjarige voorop staan."

Welke vorderingen zijn er op heden gemaakt inzake dit voornemen?

8. Een deel van de problematiek ligt ook in het feit dat scholen in het kader van het recht op onderwijs leerlingen amper kunnen weigeren bij inschrijving, ook al hebben ze een geschiedenis van tuchtprocedures, schorsingen en uitsluitingen uit andere scholen of zelfs al een strafblad vanwege criminele feiten. Een leerling begint bij iedere nieuwe inschrijving immers met een nieuwe lei.

Ziet de minister hier mogelijkheden voor maatregelen die scholen het recht geven om bepaalde erg problematische jongeren met een criminele achtergrond te weigeren? Welke initiatieven zal hij desgevallend ter zake nemen?

9. En dan is er ten slotte ook nog de taalproblematiek, dat is het gebrek aan kennis van het Nederlands bij veel van deze allochtone jongeren. De minister gebruikt vaak de slagzin "Nederlands, Nederlands, Nederlands" en wijst daarbij vaak naar de aangekondigde taalscreenings in de derde kleuterklas, maar dit biedt voor de secundaire scholen op korte termijn helaas weinig soelaas. Het feit is gewoon dat er te veel Nederlandsonkundige jongeren binnenstromen in Nederlandstalige secundaire scholen in Brussel en de Vlaamse Rand. Deze jongeren zijn vaak geen echte nieuwkomers, aangezien ze vaak al jaren of zelfs generaties in dit land wonen, maar kennen geen Nederlands omdat ze vaak eerst Franstalige scholen gefrequenteerde hebben.

Ziet de minister hier mogelijkheden voor scholen om meer doortastend te ageren bij inschrijving op basis van taal? Ik denk bijvoorbeeld aan de verplichte afname van een test Nederlands als basisvoorwaarde om zich in te kunnen schrijven in het Nederlandstalig onderwijs. Welke initiatieven zal de minister ter zake nemen?

[1] <https://www.onderwijsinspectie.be/nl/een-klacht-of-een-melding>

BEN WEYTS

VICEMINISTER-PRESIDENT VAN DE VLAAMSE REGERING EN VLAAMS MINISTER VAN ONDERWIJS, SPORT, DIERENWELZIJN EN VLAAMSE RAND

ANTWOORD

op vraag nr. 476 van 18 februari 2021
van **JAN LAEREMANS**

1. en 3. Mijn administratie beschikt niet over de gevraagde gegevens.
2.
 - a) Alle meldingen worden behandeld volgens de procedure. De onderwijsinspectie verzamelt echter geen detailgegevens in een database en kan hierover niet rapporteren.
 - b) Het kwaliteitsdecreet bepaalt dat iedere instelling binnen een periode van zes jaar minimum één keer aan bod komt om te worden doorgelicht. Hetzelfde decreet bepaalt bijkomende regels waarbinnen de onderwijsinspectie doorlichtingen kan plannen. Zij kan de intensiteit en de frequentie aanpassen op basis van het profiel van de instelling. Daarnaast kan de onderwijsinspectie naar aanleiding van ernstige klachten over een instelling op vraag van de Vlaamse Regering een doorlichting uitvoeren. De onderwijsinspectie kan zich in haar oordeel nooit uitspreken over de rol van het bestuur van de instelling, noch over individuele personeelsleden.

Ik plan verder geen legistische acties om hier wijzigingen in aan te brengen. De situatie op deze scholen is naast onderwijs ook een maatschappelijk probleem dat gezamenlijk met andere partners zoals de ouders, de Centra voor Leerlingenbegeleiding, het lokale bestuur, de (geloofs)gemeenschap en sociale instanties moet aangepakt worden.
 - c) Zie vraag b) Het decreet voorziet dat enkel op vraag van de Vlaamse Regering de onderwijsinspectie naar aanleiding van ernstige klachten over een instelling een doorlichting kan uitvoeren.
4. Wij ontvangen hooguit enkele klachten per jaar van leraren over het wangedrag van leerlingen die niet afdoende door de eigen school werden opgelost. Enige evolutie is hierin op dit moment dan ook niet op te merken.
5. Er zijn heel wat meldpunten waartoe leraren zich kunnen wenden met klachten. Ook de federale welzijnswetgeving voorziet in formele en informele procedures waarop beroep gedaan kan worden door personeelsleden wanneer ze te maken krijgen met psychosociale risico's op het werk, zoals bijvoorbeeld agressie. Hierbij is het inderdaad belangrijk dat drempels om een melding te maken zoveel als mogelijk worden weggenomen. Ik neem hiertoe verschillende acties:
 - a) Ik organiseer dit schooljaar opleidingen en supervisies voor vertrouwenspersonen. Personeelsleden kunnen op een laagdrempelige manier bij de vertrouwenspersoon van hun onderwijsinstelling terecht wanneer ze moeilijkheden ervaren door psychosociale risico's op het werk. Vertrouwenspersonen zijn bovendien gebonden door het beroepsgeheim wat ook drempelverlagend kan werken. In totaal zullen 60 nieuwe vertrouwenspersonen opgeleid worden en zullen 72 reeds opgeleide vertrouwenspersonen kunnen deelnemen aan supervisiesessies waarin ze ervaringen delen en leren van elkaar.

- b) Ik gaf de opdracht om dit jaar een onderzoeksproject over de versterking van het welzijnsbeleid in scholen op te starten. Ik verwacht dat in dit onderzoek een praktijkgericht en wetenschappelijk onderbouwd kader wordt ontwikkeld, met bijhorende instrumenten en interventies, om het welzijnsbeleid in scholen te helpen vormgeven. Dit alles zal vertaald worden in een toegankelijke inspiratiegids die in eerste instantie gericht zal zijn naar schoolleiders en schoolbesturen. De gids kan hen ondersteunen in het uitbouwen van een welzijnsbeleid op hun school en kan hen helpen om een schoolcultuur te ontwikkelen waarin onder meer de zaken die u aanhaalt bespreekbaar gemaakt worden.
 - c) Ik organiseer dit schooljaar een supervisietraject 'Psychosociaal welzijnsbeleid' voor schoolleiders en schoolbesturen. In dit traject dat bestaat uit 5 halve dagen, worden schoolleiders en bestuurders begeleid in het ontwikkelen van een welzijnsbeleid op maat van hun school. Daarnaast kunnen de deelnemers ook met elkaar in gesprek gaan en leren van elkaars aanpak. Onder meer omgaan met agressie is één van de thema's die aan bod komt. Goede praktijkvoorbeelden die uit dit traject voortkomen, zullen via de kanalen van mijn administratie ook gedeeld worden met de rest van het onderwijsveld.
 - d) In samenspraak met mijn administratie organiseerde de FOD WASO in 2020 opleidingen agressiepreventie.
 - e) Mijn administratie informeert het onderwijsveld geregeld over de mogelijkheden om klachten te melden via de website van Onderwijs Vlaanderen.
6. Scholen kunnen hun sanctiebeleid autonoom vorm geven. Zij verankeren deze leefregels en regels rond tuchtrechtspleging die het ordentelijk verloop van het schoolgebeuren moeten veilig stellen in hun schoolreglement.

Probleemgedrag van leerlingen hangt vaak samen met een lage mate van welbevinden. Het welbevinden van leerlingen wordt beïnvloed door heel wat factoren waarop scholen weinig of geen vat hebben, zoals bv. de gezins- en leefsituatie. Scholen kunnen via hun beleid op leerlingenbegeleiding wel preventief en positief inspelen op het welbevinden van alle leerlingen en van het onderwijspersoneel door een verbindend schoolklimaat te creëren. De school werkt hiervoor samen met de leerling, de ouders en het CLB. Het CLB werkt hierbij handelingsgericht en op een continuüm van zorg. Pedagogische begeleidingsdiensten helpen scholen bij het uitbouwen van hun beleid op leerlingenbegeleiding.

Vanaf het ogenblik dat de problemen bij de leerling de draagkracht van de begeleiding door school en CLB overstijgen, neemt het CLB zijn draaischijffunctie op. Dit wil zeggen dat het CLB in overleg met andere hulpverlenende diensten (waaronder diensten vanuit integrale jeugdhulp) op zoek gaat naar de gepaste hulp voor de leerling. Zo kan er bijvoorbeeld vanuit het CLB een **NAFT**-traject (NAFT staat voor Naadloze Flexibele Trajecten onderwijs-welzijn) aangevraagd worden om de jongere bij wie wegens pedagogische, juridische, sociale of persoonlijke redenen, schooluitval dreigt. Een NAFT kan preventief of curatief ingezet worden. Meer informatie vindt u op <https://onderwijs.vlaanderen.be/nl/naft-naadloos-flexibel-traject>

Naast het systeem van NAFT als schoolexterne organisatie kan het CLB ook een beroep doen op een **zorgboerderij**. Meer informatie vindt u terug op <http://lv.vlaanderen.be/nl/subsidies/bedrijfssubsidies/zorgboerderijen>

7. Mijn collega-ministers Beke en Demir maken samen en in overleg met lokale besturen, onderwijsactoren, justitie, politie, hulpverlening werk van een integrale ketenaanpak wanneer bijvoorbeeld achterliggend problematisch gedrag aan de basis ligt van bepaalde vormen van jeugddelinquentie

8. Een schoolbestuur kan de inschrijving weigeren in een school waar de betrokken leerling het lopende, het vorige of het daaraan voorafgaande schooljaar werd uitgeschreven als gevolg van definitieve uitsluiting als tuchtmaatregel.

Een schoolbestuur van een school voor gewoon secundair onderwijs waarvan de draagkracht onder druk staat, kan na overleg en goedkeuring binnen het LOP de inschrijving in de loop van het schooljaar weigeren van een leerling die elders werd uitgeschreven als gevolg van definitieve uitsluiting als tuchtmaatregel.

Meer weigeringsmogelijkheden zijn niet voorzien. Op dit vlak plan ik geen nieuwe initiatieven.

9. Scholen moeten elke leerling (m.u.v. anderstalige nieuwkomers in het onthaalonderwijs) die voor het eerst instroomt in het voltijds gewoon secundair onderwijs en dit ongeacht de school of het structuuronderdeel, screenen op zijn niveau van de onderwijstaal. Deze taalscreening is verplicht voor zowel de school als de leerling, en vindt plaats na inschrijving. Op basis van deze taalscreening kan een school maatregelen nemen die tegemoet komen aan specifieke noden op het vlak van kennis van de onderwijstaal die bij een specifieke leerling worden vastgesteld.

Voor de leerlingen die op basis van de taalscreening onvoldoende kennis blijken te hebben van de onderwijstaal, hebben secundaire scholen momenteel al meerdere instrumenten om de taalvaardigheid van deze leerlingen op te krikken: het organiseren van inhaallessen, de vrije invulling van het complementair gedeelte, het organiseren van flexibele leertrajecten, het organiseren van maximaal 3 uur extra taallessen Nederlands. Het schoolbestuur beslist zelf of zijn school/scholen met deze instrumenten werkt en het behoort tot de bevoegdheid van de klassenraad om te beslissen of één of meer van deze instrumenten wordt ingezet voor een individuele leerling.

Op dit moment voert de UAntwerpen i.s.m. Thomas More en Odisee een onderzoek naar taalintegratietrajecten in het basis- en secundair onderwijs. Dit onderzoek zal behalve een wetenschappelijk rapport met beleidsaanbevelingen ook een inspiratiegids bevatten ter ondersteuning van scholen bij de opzet en de uitvoering van taalintegratietrajecten. Dit onderzoek wordt nog vóór de zomer van dit jaar opgeleverd.